

BIBLIOGRAFIA POLSKA KLEMENSA ALEKSANDRYJSKIEGO

Bibliografię ułożyłem chronologicznie. Okazuje się, że nie było u nas wydań Klemensa w oryginale. Przekłady złączają się dopiero od połowy XIX wieku. Najwcześniejsze były dokonywane z tłumaczeń francuskich /zob. poz. 1/. Z przykrością trzeba stwierdzić, że dotąd przetłumaczono tylko jedno dzieło Klemensa i to najmniejsze, a co szczególnie ciekawe, aż trzy razy /zob. poz. 1, 2 i 6/. Wielka trylogia tego Aleksandryjczyka nie została przyswojona polskiemu czytelnikowi. Przy pozycjach książkowych starałem się podać w miarę możliwości wszystkie recenzje.

A. P R Z E K Ł A D Y

J a k i b o g a c z zbawiony być może? Rozprawa Klemensa Aleksandryjskiego. Anonimowe tłumaczenie z przekładu francuskiego A.Genoude'a /Les Pères de l'Église des trois premiers siècles de l'ère chrétienne IV cz.5, Paris 1839/, "Pielgrzym" 3/1844/127-176.

K t ó r y b o g a c z będzie zbawiony. Traktat świętego Klemensa Aleksandryjskiego poprzedzony Wstępem /5-10 życie Klemensa, 11-16 pisma, 16-26 charakterystyka traktatu, 27-113 przekład i komentarz/ oraz Traktat świętego Bernarda o stopniach pokory. Opracował i wydał Jan Tylka, w tegóż: Złote książeczki, Tarnów 1892, 1-113.

RECENZJE:

1/ "Tygodnik Katolicki" 2/1892/371-372.

2/ "Przegląd Powszechny" 37/1893/102-110.

Informacja o wydawcy: S.Załęski, Jezuici w Polsce, Kraków 1906, V cz.2, 1176.

S t r o m a t a I, 15, 4; 18, 2-3; 19, 1-20, 3 /Wybór kilku zdań na temat: Klemens Aleksandryjski o studiach filozoficznych/, tłum. z wyboru tekstów J.W.Arenza /Historisch-apologetisches Lesebuch, Freiburg 1907, 19-20/, GK 22/1915/603.

P a e d a g o g u s III, 34 /Wieczny skarb chrześcijanina/, z języka greckiego tłum. K.Abgarowicz, WD 8/1952/172-174.

P a e d a g o g u s I, 7 /Jakim wychowawcą jest Jezus Chrystus/, z języka greckiego tłum. K.Abgarowicz, WD 8/1952/303-306.

C z y c z ł o w i e k b o g a t y może być zbawiony, tłum. J.Czuj, Warszawa 1953. Przedruk: rozdz. 14-19; 24-25, s. 17-24, 30-32 w opracowaniu K.Obryckiego, pt. Umiejętności posługiwania się bogactwem, ChS/1976/nr 47, 25-30; rozdz. 11-14; 22; 27-29; 39, w opracowaniu M.Starowieyskiego, OŻ II, 367-371; III, 324-326; III, 265-267; III, 331-333.

RECENZJE:

- 1/ A. Borkowska, O Klemensie Aleksandryjskim. Na marginesie "Czy człowiek bogaty może być zbawiony" w przekładzie J.Czuj, SP 7/1953/nr 159, 2;
- 2/ I. Gano, O Klemensie Aleksandryjskim, "Dziś i Jutro" 9/1953/nr 30, 5-6;
- 3/ I.G., Czy człowiek bogaty może być zbawiony, SP 12/1958/nr 105, 3.

P a e d a g o g u s III, 12, 101 /Hymn do Chrystusa Króla i Zbawiciela/, tłum. M.Bednarz, w: A.Bober, Antologia patrystyczna, Kraków 1966, 487-489. Przedruk w: A.Hamman, Portrety Ojców Kościoła, Warszawa 1978, 72-73 oraz TST 8/1981/268 i OŻ III, 137-138.

S t r o m a t a II, 12-13; 18-19 /Klemensa Aleksandryjskiego Kobierce/, tłum. z greckiego i komentarzem opatrzyła J.Niemirska-Pliszczyńska, RH 18/1970/z. 3, 75-91.

- P a e d a g o g u s** I,1; II,2; II,7; III,3; III,9 /Pedagog/,
tłum. M.Michalski, w tegoż: Antologia literatury patrystycznej,
Warszawa 1975, t.I,344-353.
- S t r o m a t a** I,2; 9; IV,22; VI,9; VII,10 /Kobierce/, tłum.
M.Michalski, w tegoż: Antologia literatury patrystycznej,
Warszawa 1975, t.I,353-359.
- P a e d a g o g u s** I /Pedagog, księga I Klemensa Aleksandryjskiego/, tłum. z greckiego oraz wstępem i komentarzem opatrzył T.Puton. Praca magisterska pisana pod kierunkiem doc.dr hab. H.Podbielskiego na Sekcji Filologii Klasycznej, mpsBKUL, Lublin 1977, ss.151.
- P r o t r e p t i c o s** /Zachęta Greków Klemensa Aleksandryjskiego/, tłum. z greckiego oraz wstępem i komentarzem opatrzył J.Sołowianiuk. Praca magisterska pisana pod kierunkiem doc.dra hab. H.Podbielskiego na Sekcji Filologii Klasycznej, mpsBKUL, Lublin 1977, ss.159.
- P r o t r e p t i c o s** I,5,1; I,10, tłum. M.Starowieyski, OŻ I,137; I,113.
- P a e d a g o g u s** I,3,9; I,5,16; I,6; I,11,3; I,83,2-84,
tłum. M.Starowieyski, OŻ III,218-219; II,348-350; II,202-203;
II,111-112; I,111-113.
- P a e d a g o g u s** III,12,101 /Modlitwa poranna/, tłum. z greckiego H.Wójtowicz, w: Mistyka w życiu człowieka. Praca zbiorowa pod red. W.Słomki, Lublin 1980,124-125; Przedruk: KDS 74/1981/254-255.
- S t r o m a t a** IV,16/PG 8,1305 B/; VI,11/PG 9,312 C/; VII,2 /PG 9,413 C/; VII,12 /PG 9,508 A/; VII,16 /PG 9,541 A/; VII,49,2-7 /GCS 3,36/; /Klemens Aleksandryjski o kontemplacji i działaniu/, tłum. z greckiego H.Wójtowicz, KDS 74/1981/251-254.

B. O P R A C O W A N I A

- G e n o u d e A.M., Święty Klemens z Aleksandrii, jego życie i dzieła. Anonimowy przekład z francuskiego /Les Pères de l'Église des trois premiers siècles de l'ère chrétienne IV, cz.5, Paris 1839/, "Pielgrzym" 2/1844/250-272.
- H o z a k o w s k i W., De chronologia Novi Testamenti a Clemente Alexandrino proposita, Monasterii 1896/teza doktorska/.
- B i l c z e w s k i J., Eucharystia w świetle najdawniejszych pomników piśmiennych, Kraków 1898, 88-89.
- H o z a k o w s k i W., Klemens Aleksandryjski o siedemdziesięciu tygodniach Daniela proroka. Przyczynek do dziejów wykładu Pisma św., Poznań 1912.
- RECENZJE: 1/ W.Szczepański, "Przegląd Powszechny" 114/1912/408.
2/ Hudec T., Acta Academiae Velehradensis t.VIII, Pragae 1912, 133-135 /pochlebna/.
3/ J.Zalewski, "Miesięcznik Kościelny: Unitas" 7/1912/60-62.
4/ W.Michalski, GK 20/1912/81-82 /pochlebna/.
5/ J.Kruszyński, AK 7/1912/281-282.
6/ P.Szczygieł, "Theologie und Glaube" 5/1913/222-3.
- L i s o w s k i F., Słowa ustanowienia Najświętszego Sakramentu a Epikleza, Lwów 1912, 81-84.
- H a h n J., Homilia Klemensa Aleksandryjskiego "Quis dives salvetur". Rozbiór teologiczny, AK 12/1914/1-16.
- H a h n J., Homilia Klemensa Aleksandryjskiego "Quis dives salvetur". Rozbiór homiletyczny, AK 13/1917/33-34.

- P u c i a t a L., Recenzja książki: "Rüther T., Die Lehre von der Erbsünde bei Clemens von Alexandrien, Freiburg 1922", "Kwartalnik Teologiczny Wileński" 2/1923/627.
- L o h n W., Recenzja książki: "Rüther T., Die Lehre von der Erbsünde bei Clemens von Alexandrien, Freiburg 1922", "Przegląd Powszechny" 159/1923/257.
- B u ł h a k E., Filon a Klemens Aleksandryjski, w: Dzieła świętego Dionizego Areopagity, tłum. i wstępem opatrzył E. Bułhak, Kraków 1932, CLXXXII-CXCV.
- S z y d e l s k i S., Pierwotne chrześcijaństwo wobec cywilizacji grecko-rzymskiej, w: Kultura i cywilizacja. Praca zbiorowa, Lublin 1937, 100-105.
- W i n o w s k i L., Stosunek chrześcijaństwa pierwszych wieków do wojny, Lublin 1947, 14-15.
- C z u j J., Autor pierwszego podręcznika etyki chrześcijańskiej, SP 5/1951/nr 198, 3. /Tłumaczenie fragmentu z: Ehrhard A., Die Kirche der Märtyrer. Ihre Aufgaben und ihre Leistungen, München 1932, 287-289. U Ehrharda brak trzech ostatnich akapitów/.
- S i n k o T., Literatura grecka, Kraków 1951, t. III cz. 2, 544-548.
- G a n o I., O Klemensie Aleksandryjskim, "Dziś i Jutro" 9/1953/nr 30, 5-6.
- S i n k o T., Zarys literatury greckiej, Warszawa 1959, t. II 401-404.
- B ö h n e r P., G i l s o n E., Historia filozofii chrześcijańskiej. Od Justyna do Mikołaja Kuzańczyka. Tłum. z niemieckiego S. Stomma /Christliche Philosophie von ihrem Anfängen bis Nikolaus von Cues, Paderborn 1954³/, Warszawa 1962, 36-53.

- B o b e r A., Klemens Aleksandryjski, w tegoż: Antologia patrystyczna, Kraków 1965, 487.
- C a m p e n h a u s e n H., Ojcowie Kościoła. Tłum. z niemieckiego K. Wierszyłowski /I. Griechische Kirchenväter. II. Lateinische Kirchenväter, Stuttgart 1959 und 1960/, Warszawa 1967, 31-42.
- S z y m u s i a k J.M., O Bożym planie zbawienia u Ojców Kościoła, w: Drogi zbawienia. Praca zbiorowa pod red. O.B. Przybylskiego, Poznań 1970, 307-309.
- S z y m u s i a k J.M., Klasycyzm Klemensa Aleksandryjskiego, STV 9/1971/z.1, 289-302.
- W o j t c z a k J., Stosunek Klemensa Aleksandryjskiego do filozofii według Stromata, STV 9/1971/z. 1, 263-288.
- D r ą c z k o w s k i F., Dowartościowanie kultury intelektualnej przez Klemensa Aleksandryjskiego jako rezultat polemiki antyheretyckiej, SPelp 10/1975/177-199.
- M i c h a ł s k i M., Pierwsza Akademia Teologii Katolickiej: Klemens Aleksandryjski - Orygenes - Grzegorz Cudotwórca, w tegoż: Antologia literatury patrystycznej, Warszawa 1975, t. I 332-336.
- D r ą c z k o w s k i F., Niektóre tendencje i zasady pierwszych wspólnot heterodoksyjnych na podstawie Stromatów Klemensa Aleksandryjskiego, RTK 23/1976/z.4, 55-84.
- P l i s z c z y ń s k a J., Pierwsza próba syntezy filozofii greckiej z antyczną doktryną chrześcijańską Klemensa Aleksandryjskiego, „Stromata”, „Eos” 65/1977/221-229.
- N i e m i r s k a - P l i s z c z y ń s k a J., Analiza nazwy „Dywanów” Klemensa Aleksandryjskiego, RH 25/1977/z.3, 49-53.

- H a m m a n A., Portrety Ojców Kościoła. Praktyczny przewodnik po patrologii. Przekład i opracowanie zbiorowe /Guide pratique des Pères de l'Église, Bruges 1967, Warszawa 1978, 64-73.
- B u d z i a r e k M., Klemensa Aleksandryjskiego droga do doskonałości, "Novum" 1978, nr 2, 144-146.
- D r ą c z k o w s k i F., Aktualny stan badań nad Klemensem Aleksandryjskim, CT 48/1978/z.3, 175-177.
- D r ą c z k o w s k i F., Struktury semantyczne wyrazu "paideia" w dziele Klemensa Aleksandryjskiego "Stromateis", w: Z zagadnień literatury greckiej. Praca zbiorowa pod red. J. Pliszczyńskiej, Lublin 1978, 127-151.
- D r ą c z k o w s k i F., Formy i zasady pierwszych wspólnot chrześcijańskich na podstawie Stromatów Klemensa Aleksandryjskiego, RTK 25/1978/z.4, 7-10.
- D r ą c z k o w s k i F., Klemens Aleksandryjski jako pedagog oświeconych, AK 93/1979/27-36.
- D r ą c z k o w s k i F., Kerygmat pisemny w teorii i praktyce Klemensa Aleksandryjskiego, RTK 26/1979/z.6, 21-43.
- D r ą c z k o w s k i F., Wychowawcza funkcja Prawa Starego Testamentu w koncepcji Klemensa Aleksandryjskiego, RTK 26/1979/z.3, 17-29.
- D r ą c z k o w s k i F., "Agape" w pismach Klemensa Aleksandryjskiego, Pelplin-Lublin 1980.
- RECENZJA: Wolak H., "Vox Patrum" 1/1981/77-79.
- D r ą c z k o w s k i F., Qua paideia Clemens Alexandrinus imbutus appareat. In animadvertenda falsa gnosi, SACH t.2, Warszawa 1980, 37-83.

- D r ą c z k o w s k i F., Miejsce i rola bojaźni Bożej / φόβος / na drodze dążenia do doskonałości chrześcijańskiej według Klemensa Aleksandryjskiego, RTK 27/1980/z.3,21-30.
- D r ą c z k o w s k i F., "Agape" istotą chrześcijaństwa, SPelp 10/1980/81-103.
- D r ą c z k o w s k i F., Znaczenie słów Klemensa Aleksandryjskiego "Modlitwa jest rozmową z Bogiem" w ich kontekście bliższym i dalszym, TST 8/1981/129-137.
- D r ą c z k o w s k i F., Kościół jako szkoła Logosu w doktrynie Klemensa Aleksandryjskiego, RTK 28/1981/z.4, 137-143.
- D r ą c z k o w s k i F., Idee pedagogiczne Klemensa Aleksandryjskiego, "Novum", 1981, nr 7-8 /w druku/.
- W ó j t o w i c z H., Kontemplacja i działanie u Klemensa Aleksandryjskiego, KDS 74/1981/82-85.
- D r ą c z k o w s k i F., Motywacja czynnej miłości bliźniego u Klemensa z Aleksandrii, w: Homo meditans. Praca zbiorowa pod red. W. Słomki, Lublin 1982, t.I 52-68.
- D r ą c z k o w s k i F., Formy i cele modlitwy doskonałego chrześcijanina /gnostyka/ według Klemensa Aleksandryjskiego, w: Homo meditans, Praca zbiorowa pod red. W.Słomki, Lublin 1982, t.I, 71-78.
- C. P O D R E C Z N I K I, E N C Y K L O P E D I E,
S Ł O W N I K I
- S z p a d e r s k i J., Patrologia /Ojcoznawstwo/ albo nauka o Ojcach Kościoła Katolickiego i znakomitych pisarzach kościelnych, Kraków 1879,t.I 257-269.

- R a u s c h e n G., Zarys patrologii ze szczególnym uwzględnieniem historii dogmatów, tłum. J.Gajkowski, Warszawa 1904, 55-57.
- R a u s c h e n G., Zarys patrologii. Pisma Ojców Kościoła i nauka w nich zawarta. Z ósmego i dziewiątego wydania niemieckiego przełożył i uzupełnił J.Nowacki, Poznań 1922, 120-4.
- C z u j J., Patrologia, wyd.2 uzupełnione, Poznań 1954, 91-93.
- P i e s z c z o c h Sz., Patrologia. Wprowadzenie w studium Ojców Kościoła, Poznań 1964, 92-94.
- L. R. /R o g a l s k i Leon/, EncOrg XIV, 787-789.
- N., EKOść X, 453-458.
- DZ. S. /Drzażdżyński Stanisław/, WEPI XXV-XXVI, 687-688.
- J a ł b r z y k o w s k i R., PEK XXI-XXII, 123.
- W o j t c z a k J., SWP 249-251.

Zebrał Andrzej Bober SJ